

Belediyeleri Bilgiyle Yönetmek

Prof. Dr. Erol KÖKTÜRK

Ortalama bir belediyenin yürütmek zorunda olduğu 400 dolayında faaliyet vardır. Bu faaliyetler için günlük, sıradan işlemler yerine getirilecek, aksaklıklar izlenecek, yenilikçi yöntemler geliştirilecek, kararlar verilecek, kaynaklar harcanacak, ama hatalar da yapılacaktır... Ya bu 400 faaliyetin kentlileri memnun edecek biçimde yerine getirilmesi belediyenin hemşerileri ile bütünleşmesini sağlayacaktır, ya da beyaz masaların telefonları şikayetler için sürekli çalacaktır...

Bir belediye başkanı ne bunların hepsini bilebilir, ne de izleyebilir... Ne aksayanların çetelesini tutabilir, ne de değiştirilmesi gerekenler için yeni süreçler başlatabilir... Ne kadar yetkili olursa olsun, bir belediye başkanının tek başına her şeyi bilmesi de gerekmez...

Ama en azından bilmesi gerekenleri bilmeden, doğru bilgilere sahip olmadan, bir fikir nasıl oluşabilir? Bilginin önemi, belediyeleri yönetmenin en önemli dayanaklarından birisi olarak yeniden algılanmak ve kavranmak zorundadır.

Belediyeler yönetim faaliyetlerini doğru bilgilere yasladıkları sürece yasallıklarını koruyabilirler. Tersi durumda sürekli sıkıntılar yaşayan, yanlış kararların bedellerini ödeyen, daha doğrusu bunu hemşerilerine ödeten kurumlar olurlar.

Belediyelerin faaliyetlerini yerine getirirken göz önünde tutmak zorunda oldukları yüzlerce tüzel kaynak vardır. Bunlarda yapılan değişiklikleri izleme, bütün olarak doğru uygulama zorunluluğu vardır...

Belediyelerin belli, çoğu kez de sınırlı kaynakları vardır. Gelir kaynaklarının (emlak vergileri, harçlar, cezalar vb) doğru izlenmesi, gider kaynaklarının planlanması gerekmektedir.

Başta kent planlama faaliyetleri, altyapı faaliyetleri, imar faaliyetleri, afet önlemleri, hemşerilerle sürekli ilişkiler olmak üzere sürekli yerine getirilmesi gereken faaliyetler söz konusudur. Bir kere yapıp bitmeyen, sürekliliği olan faaliyetler...

Tek başına planlama ve imar faaliyetleri bile, kentin geleceğini belirlemek için doğru kararlar vermeyi, stratejiler yapmayı, ama bunun için de her şeyden önce doğru ve güncel bilgilere sahip olmayı gerektirmektedir.

Kentlerimize, kent mekanlarına bakıldığında, en temel sorunların başında, arazi ve yapı varlığının var olan "gerçek durumuyla" ilgili envanter bilgilerinin olmaması gelmektedir. Buna hemşerilerle ilgili verileri de eklemek gerekir. Gerçek durum bilgilerinin çoğu kez yasal olmamasından kaynaklanan çekingenlikle olsa gerek, bu envanter bugüne kadar sistematik biçimde, belli aralıklarla oluşturulmuş ve güncel tutulmuş değildir. Belediyelerimizde

sistemik envanter oluşturma geleneği yaratılabilmif değildir. Yapı stokunun büyük bölümünün (% 70-80 oranında) imar planı verilerine, yasalara, imar kurallarına aykırı yapılmış, kaçak yapılardan oluşması, kent yaşamı açısından çok önemli sıkıntılarını yanı sıra getirmektedir. Bu yapı stokunun sağlıksızlığı Marmara Depremi sonrası süreçte hep dillendirilmiştir, dillendirilmektedir. Yapıların yanı sıra arazi varlığı ve stoku açısından da belirsizlikler söz konusudur.

Ayrıca kentlerimizde mekansal, yani konuma dayalı verilerle ilgili “yasal-yasa dışı”, “kurallara uygun-kaçak”, “imara uygun-imara aykırı” özelliklerini de içeren güncel ve gerçek bir mekansal veri altyapısının bulunmaması; kentsel dönüşüm, kentsel yenileme, arsa düzenlemesi, 2B sorunu, kent planlama, taşınmaz değerleme, emlak vergileme gibi birçok konuda sağlıklı analizler yapılmasının, doğru kararlar verilmesinin önündeki en büyük engeli oluşturmaktadır.

Bu nedenle sistemik olarak saptanması ve güncel tutulması gereken kent mekanındaki tüm verilerin içinde yasal ve resmi bir veri grubu olarak **mekansal (konumsal) veriler** önemli bir yer tutmaktadır.

“Kentlerin yönetilmesi” olgusunu, “mekanın yönetilmesi” olgusundan ayrı düşünme olanağı yoktur. Mekanın yönetilmesi için de hem mekan algısı, hem de mekanı oluşturan nesnelere ilişkin veriler, yani mekansal veriler önem kazanmaktadır. Çünkü sosyolojik, ekolojik ve ekonomik bilgiler, genel olarak yeryüzü ile ilişkilendirilebildiği ölçüde akılcı ve tutarlı bir biçimde değerlendirilebilirler. Konumu, büyüklüğü ve kullanım biçimini kesin olarak tanımlanmış olan bir nesne, bir toprak parçası, bir taşınmaz, tüzel ve ekonomik işlemlerin konusu olabilir, satılabilir, ipotek edilebilir, kiralanabilir ya da bağışlanabilir.

Kentler yaşayan olgular olduklarından, mekansal veriler de sürekli bir değerifime ve gelişmeye uğramaktadırlar. Bu, mekansal verinin niceliksel olarak artması ve niteliksel olarak iyileşmesi, bu varlığa yapılan yatırımlar ve artan istem nedeniyle daha fazla ve daha iyi bilgilerin oluşması anlamına gelmektedir. Mekansal bilginin üretimi ve hazırlanması, en üst düzeyde teknolojik gelişmeye bağlıdır. Bu, insanı yalnızca niteliksel bir iyileştirmeye değil, ayrıca yüksek bir otomasyon derecesine ve bununla bağlantılı tüm sonuçlarıyla birlikte bunu kullanmaya götürmektedir.

Günümüzün kentleri, artık dijital kentler (*digital city*) olarak algılanmaktadırlar. Yakın geleceğin kentleri olan “*u-city/digital city*”ler, kentteki aktörler tarafından, ayrıntılı üç boyutlu (3D) kent modelleri üzerinden, kentle ilgili karar-verme süreçlerinde ve bilgi paylaşımında yoğun biçimde kullanılmaktadırlar. Bu amaçla her yerde her an ulaşılabilen **mekansal bilgi sistemi** (*ubiquitous Geospatial Information System*) önem kazanmıştır. Bu önem her gün daha da artmaktadır.

u-city hedefine giden yolda en önemli aşamalardan birisi, **kent bilgi sistemlerinin** kurulmasıdır. Ancak bu konunun bir moda eğilim gibi algılanması, olaya teknoloji alımıyla başlanması, doğru ve güncel verilerin ve bilgilerin öneminin arka plana itilmesi en büyük güçsüzlük olarak ortaya çıkmaktadır. Oysa dijital kent, doğru veriler temelinde oluşturulan mekansal bilgi sistemleriyle kurulacaktır. Bu nedenle genel sistem kurulumu içinde bu veri tabanının oluşturulmasının maliyetinin % 70’ler oranında olduğu kavranırsa, yatırıma nereden başlanması gerektiği ortaya çıkacaktır.

Belediyelerin faaliyetlerinin yaslandığı verilerin tamamının doğrudan ya da dolaylı olarak mekansal bileşenlerle bağlantıları vardır. İçinde bulunulan bilişim çağında herhangi bir mekanla ilgili doğru, güvenilir dijital verilere/bilgilere, hızlı ve anlık ulaşabilmek, 4 veya daha çok boyutlu görsel veriye sahip olmak, bu verilerin etkin yönetiminin önemini giderek artırmaktadır. Öte yandan, yeni teknolojik olanaklar tüm bunların en az maliyetle gerçekleştirilmesi beklentisini desteklemektedir.

Tüm belediye başkanlarının, yöneticilerinin, karar vericilerin, belediyelerde bilgi teknolojilerinin doğru kullanımı konularında yeniden düşünmelerinde yarar vardır. Eğer bu ilişki doğru modellenirse, o zaman yararlılıkları daha fazla olacaktır. Yanlış modellemeler ise, aynı işlere sürekli kaynak kullanmayı, yani savurganlığı doğuracaktır. Belediyelerimizin sokağa dökülecek kaynaklarının olmadığını, herkesten önce yöneticilerin kavraması gerekmektedir.

Doğru, tüzel olarak geçerli, güncel veri olmadan kentler için doğru karar verme olanağı yoktur. Doğru verileri en önemli karar destek altyapısı olarak benimsemek, bunu içselleştirmek gerekmektedir. Bu nedenle de ilk adım olarak kent bilgi sistemlerinin moda eğilim olarak değil, çağın gereği olarak kavranmaları, doğru algılanmaları ve kurulmaları gerekir.

Belediyeleri doğru ve güncel bilgiler temelinde yönetmek, stratejik hedef olmalıdır...